

การเยียวยาจำเลยในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙^๑

ตามที่มักจะปรากฏเป็นข่าวในปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของบ้านเมืองในกรณีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ เช่น กรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี แต่ต่อมามีคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือศัพท์ทางสื่อมวลชนเรียกว่า “การตกเป็นแพะในคดีอาญา” เช่น คดีฆาตกรรมนางสาวเชอริแอน ดันแคน^๒ ซึ่งเป็นคดีที่มีการดำเนินคดีจำเลยผิดตัวที่โด่งดังมากในอดีต โดยคดีนี้จำเลยทั้ง ๔ คน ถูกศาลชั้นต้นพิพากษาประหารชีวิตแต่ญาติของจำเลยยื่นอุทธรณ์ ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด แต่ให้ชังระหว่างรอฎีกาเป็นเวลา ๖ ปี จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าทั้งหมดเป็นผู้บริสุทธิ์และไม่มีความผิดใด ๆ แต่ในระหว่างถูกคุมขังมีจำเลยบางคนเสียชีวิตในเรือนจำ จำเลยบางคนถูกปล่อยตัวมาแล้วภายหลังก็เสียชีวิตเนื่องจากโรคที่ติดมาจากเรือนจำ จำเลยบางคนถูกทำร้ายร่างกายจนพิการตลอดชีวิต และคดีล่าสุดที่โด่งดังในขณะนี้คือ คดีนางจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตร^๓ อดีตครูโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร ที่ถูกศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุก ๓ ปี ๒ เดือน ในคดีขับรถโดยประมาททำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง แต่ให้ชังจำเลยไว้ระหว่างฎีกาและศาลฎีกาพิพากษากลับให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นทำให้ถูกจำคุกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๖ และได้รับอภัยโทษออกมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเวลาอยู่ในคุก ๑ ปี ๖ เดือน และภายหลังได้มีผู้อ้างว่า เป็นผู้กระทำความผิดในคดีดังกล่าว ทำให้ปัจจุบันคดีนี้อยู่ในระหว่างการเข้าสู่กระบวนการขอรื้อฟื้นคดีตามกฎหมายว่าด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ และหากศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด กรณีนี้ผู้ที่ตกเป็นจำเลยก็จะเข้าข่ายเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และไม่ต้องสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากกฎหมายว่าด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่^๓

^๑ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๘/๒๕๓๖.

^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๙/๒๕๕๖.

^๓ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๔.

จากคดีฆาตกรรมนางสาวเซอร์เียน ดันแคน ซึ่งคดีเป็นที่สิ้นสุดแล้วดังที่กล่าวมาข้างต้น ในระหว่างการต่อสู้คดี ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องสูญเสียอิสรภาพขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ และต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินคดีเป็นจำนวนมากและได้รับผลกระทบทางสังคมอย่างรุนแรง จำเลย ตลอดจนบุคคลในครอบครัวถูกสังคมรังเกียจไม่สามารถจะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจผู้เสียหายและบุคคลในครอบครัว เป็นอย่างมาก

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ภายหลังจากต่อมาประเทศไทยจึงได้มีการตรา “พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔”^๔ ขึ้น ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาสามารถร้องขอให้รัฐเยียวยาความเสียหายได้ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙^๕ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาสามารถกระทำ ได้รวดเร็ว ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คอลัมน์เกร็ดกฎหมายนักรู้ฉบับนี้ จึงขอนำเสนอเรื่อง “การเยียวยาจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙” เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายขององค์การสหประชาชาติและนานาชาติและแนวคิดและการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายในประเทศไทย ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการจ่ายค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังนี้

๑. แนวคิดในการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายขององค์การสหประชาชาติ^๖

องค์การสหประชาชาติโดยมติของที่ประชุมสมัชชาใหญ่ ที่ ๔๐/๓๔ ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้ประกาศรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยการความยุติธรรมแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม “เหยื่ออาชญากรรม” และการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of Basic Principle of Justice For Victims of Crime and Abuse of Power) เพื่อกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายนับเป็นครั้งแรกในระดับระหว่างประเทศที่มีการยอมรับสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรม โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรการให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือ ทดแทนและเยียวยาแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ

^๔ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๘ ตอนที่ ๑๐๔ ก หน้า ๒๓ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔.

^๕ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับที่ ๑๓๓ ตอนที่ ๗๔ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๖ สุกกิจ เจริญเวช, “การช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๕๓ หน้า ๑๘ - ๑๙.

อาชญากรรม ๔ ประการ ได้แก่ ประการแรก การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice and Fair Treatment) ประการที่สอง การชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยผู้กระทำความผิด (Restitution) ประการที่สาม การชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) และ ประการที่สี่ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (Assistance)

๒. แนวคิดและการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายของนานาอารยประเทศ^๓

๒.๑ สหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นต้นมา ประเทศสหรัฐอเมริกาในทุกมลรัฐ ได้ตระหนักถึงสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หลายมลรัฐได้จัดให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไว้ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ และจำนวน ๕๐ มลรัฐ มีกฎบัตรว่าด้วยสิทธิของเหยื่อ (Victims' Bill of Rights) นอกจากนี้รัฐต่าง ๆ อย่างน้อย ๔๓ มลรัฐ ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการทดแทนความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ

๒.๒ ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นประเทศแรกของโลกที่จัดตั้งระบบการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐขึ้น คือ Compensation of Persons Injured by Certain Criminal Act, and of Dependents of Persons Killed by Such Acts 1963 หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า Criminal Injuries compensation Act 1963 การจ่ายค่าตอบแทนจะมีองค์กรในรูปคณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน โดยคำสั่งของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

๒.๓ ประเทศอังกฤษ มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนคือ Criminal Injuries Compensation Act 1988 โดยมี Criminal Injuries Compensation Board ซึ่งเป็นองค์กรที่มีลักษณะกึ่งตุลาการเป็นผู้พิจารณาจ่ายเงินค่าตอบแทนและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

๒.๔ ประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าทดแทน คือ Criminal Injuries Compensation Act. R.S.B.C 1996 โดยจ่ายค่าตอบแทนถึงความเสียหายทุกชนิดที่เกิดขึ้น

๒.๕ ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายว่าด้วยการจ่ายเงินชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรม Crime Victims Benefit Payment Law 1980 โดยมีคณะกรรมการจัดตั้งในรูปคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ

๓. แนวคิดและการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายในส่วนของประเทศไทย^๔

แนวคิดเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายของประเทศไทยเริ่มมาจากกฎหมายตราสามดวงที่กำหนดไว้ว่า “มีโจรปล้นเรือนแห่งใด ฆ่าฟันเจ้าของทรัพย์ตายในจังหวัดแขวงเมืองใด ให้ผู้รักษาเมืองแลชาวบ้าน จับเอาตัวผู้ร้ายให้ได้ ถ้าแลผู้รังกรรม การ ชาวบ้านเอาตัวผู้ร้ายมิได้ใช้ ให้ผู้รักษาเมือง ผู้รังกรรม การ แลชาวบ้านใช้ทุนทรัพย์ซึ่งผู้ร้ายปล้นของราษฎรไปนั้น”

^๓ ซีนอริ ชุมจิตร “ปัญหาในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะการใช้สิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ในกรณีผู้เสียหายยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทนแล้วภายหลังถึงแก่ความตาย” ผลงานการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ ๑๓ สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

^๔ เฟิงอั้ง.

ต่อมา พ.ศ. ๒๕๔๗ รัฐบาลได้ริเริ่มให้มีกฎหมายสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานให้แก่ชาติ และการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรมขึ้น โดยตราเป็นพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานให้แก่ชาติ และการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๗ ขึ้นใช้บังคับ แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีข้อบกพร่อง ไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายที่ประชาชนได้รับความเสียหายโดยตรงเนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้ที่เข้าช่วยเหลือราชการหรือบุคคลที่เข้ากระทำด้วยมนุษยธรรม แต่ถ้าเป็นประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมโดยตรงแล้วจะไม่ได้รับการเยียวยา ทั้งที่เป็นผู้สุจริตมิได้เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด ก็ไม่สามารถเรียกร้องค่าตอบแทนจากรัฐได้ ต่อมาเมื่อมีการบัญญัติรัฐธรรมนูญขึ้น จึงมีการรับรองสิทธินี้โดยตรง จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

สำหรับการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทย เป็นไปตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) นั้น เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่บทบัญญัติมาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๒๔๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายทางอื่น ดังนั้นเพื่อให้การรับรองสิทธิดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ โดยมุ่งที่จะช่วยเหลือทางการเงินเฉพาะบุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและจิตใจจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่บุคคลนั้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นการรับรองสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายหรือ “ผู้เสียหาย” หรือเหยื่ออาชญากรรมจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ผู้เสียหายมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และไม่มีโอกาสได้รับค่าบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น อันเนื่องจากผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ต้องได้รับเคราะห์กรรมแล้วยังต้องดำเนินการด้วยตนเองในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถจับกุมหรือนำตัวผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษได้ หรือผู้กระทำความผิดทางอาญาไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้ค่าเสียหายให้ได้เนื่องจากยากจนหรือถูกจำคุก ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนซึ่งรัฐต้องมีส่วนร่วมต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายด้วยเพราะไม่สามารถให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ผู้เสียหายได้ และถือเป็นสวัสดิการประเภทหนึ่งของสังคมที่รัฐต้องจัดให้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ความช่วยเหลือทางการเงินเฉพาะบุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและจิตใจจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งในกระทรวงยุติธรรม เรียกว่า คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาอนุมัติค่าตอบแทน

ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เป็นต้นมา

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้มีการแจ้งสิทธิการรับค่าตอบแทน หรือค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้แก่ผู้เสียหายหรือทายาท ซึ่งได้รับความเสียหาย หรือแก่จำเลยที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และเพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามความเหมาะสม รวมถึงกำหนดอำนาจหน้าที่และการดำเนินการของคณะกรรมการ รวมทั้งการใช้สิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าว ตลอดจนกำหนดวิธีการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย และปรับปรุงรายการท้ายพระราชบัญญัติ ทั้งนี้ เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาสามารถกระทำได้รวดเร็ว ครบคลุม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. คำนิยามตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

“จำเลย” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดอาญา

“ค่าทดแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่จำเลยมีสิทธิได้รับเนื่องจากการตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏว่าคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีนั้นฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

๕. ผู้มีสิทธิรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้^๔ คือ

๕.๑ เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการกล่าวคือตกเป็นจำเลยในคดีที่พนักงานอัยการหรืออัยการทหารเป็นโจทก์ฟ้องคดีหากเป็นจำเลยในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาย่อมไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย

๕.๒ จำเลยถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีและ

๕.๓ ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดแยกพิจารณาได้ ๒ กรณี คือ

^๔ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๐.

๑) ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี

๒) ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดแต่มีโชครณีโชกโชนที่ไม่มีพยานหลักฐานยืนยันได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเช่นศาลยกฟ้องโจทก์เพราะพยานหลักฐานของโจทก์ฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดหรือกรณีศาลสงสัยไม่แน่ใจในพยานหลักฐานว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่โดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗^{๑๐} และยกฟ้องโจทก์กรณีดังกล่าวข้อเท็จจริงยังฟังไม่เป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดดังนั้นจำเลยจึงไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย^{๑๑}

อนึ่ง ในคดีที่มีจำเลยหลายคนจำเลยที่ถึงแก่ความตายก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดและคณะกรรมการเห็นสมควรจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยอื่นที่ยังมีชีวิตอยู่ถ้าเป็นเหตุอยู่ในลักษณะคดี จำเลยที่ถึงแก่ความตายนั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

๖. ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จะได้รับ

จำเลยที่ถูกคุมขังระหว่างพิจารณาภายหลังพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายดังนี้^{๑๒}

(๑) ค่าทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐ ซึ่งแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙^{๑๓} คือ อัตราวันละ ๕๐๐ บาท

^{๑๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าหากพยานหลักฐานทั้งปวงอย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”.

^{๑๑} พรหลอง มนต์ “เพื่อความยุติธรรม” พิมพ์ครั้งที่ ๑ (สำนักพิมพ์นิติธรรม ; กรุงเทพมหานคร, พฤษภาคม ๒๕๔๘) หน้า ๘๒.

^{๑๒} พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๒๑.

^{๑๓} มาตรา ๓๐ ของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติว่า

“มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระหนงเดียวหรือหลายกระหนงห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลาหนึ่ง ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนดถ้าเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที”.

(๒) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท โดยให้รวมถึงค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี^{๑๔}

(๓) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท โดยให้รวมถึงค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี^{๑๕}

(๔) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างถูกดำเนินคดีให้จ่ายในอัตราราคาจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบกรงาน ณ วันที่ไม่สามารถประกอบกรงานได้ นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกรงานได้ตามปกติ^{๑๖}

(๕) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี^{๑๗}

- ค่าทนายความ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินอัตราตามตารางดังนี้

คดีประเภทที่ ๑	คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๘,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
คดีประเภทที่ ๒	คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป แต่ไม่ถึงประหารชีวิต และให้รวมถึงคดีอาญาที่มีความผิดหลายกรรมหลายกระทง แต่ละกระทงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงซึ่งไม่เกินสิบปี แต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วเกินกว่าสิบปีขึ้นไปด้วย	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๖,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๗๕,๐๐๐ บาท
คดีประเภทที่ ๓	คดีอื่นนอกจากคดีในประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๔,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๕๐,๐๐๐ บาท

- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินคดี ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

^{๑๔} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๑).

^{๑๕} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๒).

^{๑๖} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๓).

^{๑๗} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๔).

(๖) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตายและความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดีจำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๗ (๑) และ (๒) ให้พิจารณาจ่ายค่าทดแทนดังต่อไปนี้

- ค่าทดแทน จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดการศพ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท
- ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู จำนวนไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท
- ค่าเสียหายอื่น ตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท

๗. การยื่นคำขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย^{๑๘}

๗.๑ ผู้ยื่นคำขอ

จำเลย หรือทายาท เป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอ เว้นแต่ในกรณีที่ เป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถยื่นคำขอด้วยตัวเองได้ ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี หรือภรรยา หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากจำเลย หรือทายาทยื่นคำขอแทนได้

๗.๒ สถานที่ในการยื่นคำขอ

ส่วนกลาง สามารถยื่นคำขอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ส่วนภูมิภาค สามารถคำขอ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัด

โดยต้องยื่นคำขอภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิดหรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องเพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้ที่กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด^{๑๙} สำหรับหลักเกณฑ์วิธีการยื่นคำขอและวิธีการพิจารณาคำขอเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา กำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง^{๒๐}

^{๑๘} มาตรา ๒๓ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๙} มาตรา ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๒๐} ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ว่าด้วยการยื่นคำขอ และวิธีการพิจารณาคำขอ ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่าย พ.ศ. ๒๕๕๕ ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

๘. การอุทธรณ์คำวินิจฉัย^{๒๑}

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย โดยผู้อุทธรณ์จะยื่นต่อสำนักงานหรือศาลจังหวัดที่ผู้ยื่น มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเพื่อส่งให้แก่ศาลอุทธรณ์ก็ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

๙. การแจ้งสิทธิแก่จำเลย^{๒๒}

กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิแก่จำเลย ที่ได้รับการถอนฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง โดยให้ เจ้าพนักงานผู้ปล่อยตัวจำเลยเป็นผู้แจ้งสิทธิในจำเลยทราบถึงสิทธิการได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีที่ ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อได้มีการแจ้งแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่ ปล่อยตัวจำเลย บันทึกรายละเอียดการแจ้งนั้นไว้ในสำนวนคดีหรือทะเบียนประวัติของจำเลยซึ่งตน รับผิดชอบด้วย

๑๐. แนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขดำที่ ๓๓๕๗/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ๑๘๓๐/๒๕๕๓ ซึ่งมี นายมานิเพาะ มามะ เป็นผู้ยื่นอุทธรณ์ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีให้ยกฟ้อง เนื่องจากพนักงานอัยการโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่นำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยผู้ยื่นคำขอรับ ค่าทดแทนเป็นผู้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงจึงยังไม่เป็นที่ยุติว่า ผู้ยื่นคำขอมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง กรณีจึงไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ยื่นคำขอจะมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

บทสรุป

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญและเอื้อ ประโยชน์ในการช่วยเหลือเยียวยาจำเลยในคดีอาญา โดยที่ผ่านมา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้จ่ายเงินช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)

^{๒๑} มาตรา ๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๒๒} มาตรา ๖/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙.

“การเยียวยาจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙”

พ.ศ. ๒๕๕๙ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗ – พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมจำนวนกว่า ๒๐๐ ราย เป็นเงินจำนวนกว่า ๔๐ ล้านบาท แบ่งเป็นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จ่ายให้จำเลย ๑๑๐ ราย เป็นเงิน ๒๓.๕ ล้านบาท ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จ่ายให้จำเลย ๔๕ ราย เป็นเงิน ๗.๗ ล้านบาท และปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จ่ายให้จำเลย ๖๐ ราย เป็นเงิน ๑๐.๓ ล้านบาท^{๒๓} จะเห็นได้ว่ารัฐได้พยายามที่จะชดใช้ความเสียหายที่จำเลยได้รับเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้จำเลยเท่าที่สามารถจะกระทำได้

แต่อย่างไรก็ตามความสูญเสียที่จำเลยต้องรับโทษทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิด ความทุกข์ทรมาน ทั้งร่างกายจิตใจ ความเสื่อมเสียชื่อเสียง ตกเป็นที่ยังเกียจทางสังคม และหมดอนาคต ไม่ว่าจะรัฐจะชดเชยด้วยเงินจำนวนมากเท่าใดก็คงจะไม่เพียงพอผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยกระบวนการยุติธรรมที่มีความผิดพลาดในบางขั้นตอนซึ่งอาจเกิดจากความพลั้งเผลอของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และโดยส่วนใหญ่จำเลยที่ตกเป็นเหยื่อมักจะเป็นคนยากจน ขาดความรู้และขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้

ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยควรมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังโดยสมควรที่จะได้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทยทั้งระบบ ทั้งนี้เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม มีความเสมอภาคอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม โดยให้ตระหนักถึงสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับการสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทางตลอดจนแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งรัฐต้องเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิต่าง ๆ ที่พึงมี เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลไกการตรวจสอบอำนาจรัฐ และการเข้าถึงกลไกกระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริงตามที่รับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับผ่านการลงประชามติ) มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหากการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเป็นผลสำเร็จ ก็จะทำให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อยสังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันดีที่ขมขื่นกัน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน.๑

^{๒๓} สืบค้นจากเว็บไซต์กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ www.rlpd.go.th , เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.